

Característiques sociològiques dels alumnes universitaris de les Illes Balears. Curs 2008-2009

Lluís Ballester Brage

RESUM

El propòsit d'aquest article és oferir, necessàriament sintetitzat, el resultat d'una exhaustiva anàlisi sobre alumnat universitari de la comunitat autònoma de les Illes Balears en els últims anys. L'estudi, desenvolupat gràcies a la col·laboració de diversos organismes (SEQUA-UIB, UNED, UOC), analitza en detall els indicadors de bàsics i les variables de context dels darrers cinc anys a les Illes Balears.

RESUMEN

El propósito de este artículo es ofrecer, necesariamente sintetizado, el resultado de un exhaustivo análisis sobre el alumnado universitario de la comunidad autónoma de las Islas Baleares en los últimos años. El estudio, desarrollado gracias a la colaboración de diversos organismos (SEQUA-UIB, UNED, UOC), analiza en detalle los indicadores básicos y las variables de contexto de los últimos cinco años en las Islas Baleares.

EMMARCAMENT: UN SISTEMA UNIVERSITARI EN PROCÉS DE CANVI

El creixement intens de l'escolarització universitària els últims trenta anys ha contribuït a corregir el dèficit històric educatiu espanyol. De fet, l'increment del nivell educatiu de la població espanyola és, potser, un dels canvis més profunds que ha experimentat la nostra societat (Ballester 2006). Aquest creixement global procedeix, sobretot, de l'augment del nombre de titulats universitaris. El sistema universitari espanyol està format per setanta-set universitats: cinquanta de públiques i vint-i-set de privades. Actualment, cinc (una de pública i quatre de privades) estan configurades com a universitats no presencials; i, d'aquestes, el curs 2008/2009 només han impartit docència dues de privades (UDIMA i UOC) i una de pública (UNED). El sistema es completa amb dues universitats especials que només imparteixen programes especialitzats de postgrau (màster i doctorat): la Universitat Internacional Menéndez Pelayo i la Internacional d'Andalusia.

El gener de 2008, segons dades de l'INE, a Espanya havia 45.448.471 persones; en el tram d'edat d'entre divuit i vint-i-quatre anys, la població era de 3.733.330 joves. Amb aquestes dades, podríem dir que a Espanya hi ha 1,7 universitats per cada milió de persones, una xifra semblant a la dels països del nostre entorn. L'any 2009 hi ha una Universitat per cada 48.500 joves en edat universitària i cada universitat té una mitjana de 19.500 estudiants matriculats. Des d'aquesta perspectiva, la comunitat autònoma de les Illes Balears, amb una única universitat presencial, la UIB, pot ser considerada una comunitat amb un sistema universitari de dimensions reduïdes, tenint en compte el seu patrimoni, finançament, demanda, etc. En aquest article, n'analitzarem únicament un dels components: els alumnes presents a les Illes Balears i a partir de les dades disponibles.

Si fem una comparació amb comunitats que tenen una població semblant a la de les Illes Balears, podem comprovar que la conclusió anterior és consistent:

Comunitat	Població 2008 ¹	Població 18-24 anys ²	Alumnes universitaris 2008/2009	Universitaris x cada 100 joves ³
Aragó	1.297.581	97.460	31.018	31,83
Astúries	1.059.136	74.693	26.330	35,25
Illes Balears	1.045.008	96.372	13.552	14,06
Extremadura	1.078.908	98.691	22.687	22,99
Múrcia	1.411.623	129.391	37.636	29,09
Total Estat	45.448.471	3.733.330	1.205.062	32,28

Font: Dades del Consejo de Coordinación Universitaria (CCU 2008) i d'elaboració pròpia.

A la taula anterior, podem observar que el percentatge de joves universitaris de les Balears és inferior al d'altres comunitats de dimensions similars. El percentatge d'alumnes universitaris de les Illes Balears és la meitat del de tot l'Estat i dista en quasi nou punts percentuals d'Extremadura, que és la següent comunitat amb menys alumnes de les considerades. En qualsevol cas, les dades d'estudiants només inclouen els alumnes de les universitats presencials que cursen estudis a la pròpia comunitat. Pel que fa a aquests càlculs, actualment el 69% dels estudiants de primer i segon cicle tenen menys de vint-i-cinc anys. El 15,5% tenen més de trenta anys, i són quasi el doble d'estudiants que fa deu anys es mantenen a la Universitat. Aquests resultats mostren dos fets: d'una banda, que cada vegada són més habituals els universitaris que compaginen estudis i feina, i que això els obliga a romandre més temps en sistema universitari; i, de l'altra, la importància creixent que de cada vegada té la formació continuada al llarg de la vida.

VARIABLES MÉS RELLEVANTS DELS ALUMNES UNIVERSITARIS

Ampliar l'accés a l'educació per a tots els ciutadans i millorar la igualtat d'oportunitats són dues accions que estan integrades en els objectius dels sistemes universitaris, ja que l'educació té una importància indubtable en el creixement econòmic i social i una gran capacitat redistributiva. Actualment, l'accés a l'educació superior a Espanya és el més equitatiu dels vuit països considerats per l'OCDE (OCDE 2008). Segons dades de 2004, Espanya era el país amb més mobilitat intergeneracional, amb un 40 per 100 d'estudiants universitaris, els pares dels quals eren treballadors manuals. A més, a Espanya, Irlanda i als Països Baixos el percentatge d'estudiants amb pares treballadors manuals és semblant al d'aquests, pel que fa al total de la població activa. L'evolució espanyola en aquest sentit ha estat molt pronunciada les últimes dècades. L'any 2000, només un 8,3% de fills de pares que tenen estudis primaris o de nivell inferior es mantenen en el mateix nivell que els pares i un 37,4% arribava a estudis universitaris, quan el 1975 aquestes proporcions eren d'un 77% i un 10,7%, respectivament.

¹ Població a 1 de gener de 2008.

² Es tracta d'un indicador orientatiu que no pretén representar un percentatge de la població jove, perquè hi ha alumnes de més de vint-i-quatre anys, sinó una referència que ajuda a estimar la importància relativa dels alumnes en relació amb un paràmetre poblacional del territori.

³ Alumnes de grau, a les universitats presencials, segons dades del curs 2008/2009.

No obstant això, el nivell educatiu dels pares continua exercint una influència important sobre el nivell de qualificació dels fills, de manera que la mobilitat social ascendent, derivada de l'educació, no és tan elevada com seria desitjable. L'accés als estudis universitaris és obstaculitzat, en el cas dels col·lectius de renda més baixa i nivell d'estudis inferiors, per barreres de tipus econòmic, obstacles socioculturals (desinformació, necessitat d'integrar-se en el mercat de treball...), però també per impediments de tipus acadèmic, és a dir, de superació de nivells educatius previs, ja que està demostrat que el nivell educatiu dels pares té incidència sobre el comportament dels fills i els resultats educatius. Una situació de crisi com l'actual, com que encara dificulta més l'accés al mercat de treball, pot significar un augment de la demanda d'estudis, però, a causa de la necessitat de captar ingressos, pot frenar més la permanència dels alumnes a la Universitat.

L'educació superior a Espanya, els dos últims decennis (1985/1986 a 2005/2006), ha registrat canvis significatius, que s'han caracteritzat per una clara ampliació de l'oferta universitària, internacionalització i diversificació. El curs 2008/2009, a les universitats espanyoles han coexistit nivells formatius diferents: estudis de primer i segon cicle, estudis de grau (que s'han començat a impartir aquest any acadèmic 2008/2009), màsters oficials (que s'han començat a impartir el curs 2006/2007 i, per tant, ja fa tres cursos que s'ofereixen) i programes de doctorat (tant els regulats pel RD 778/1998 com els nous, regulats pel RD 56/2005 i 1393/2007).

El curs 2008/2009 l'oferta docent de les universitats ha estat, en les universitats públiques presencials, de 260.113 places el 1r curs, distribuïdes entre 2.606 ensenyaments (sense incloure-hi les universitats privades i les no presencials). S'autoritzen a impartir 163 graus universitaris nous a trenta-tres universitats, dissenyats segons les directrius que marca l'Espai Europeu d'Educació Superior, 2.021 màsters oficials i 989 programes de doctorat, també en el marc de l'EEES. Els últims anys, el nombre d'estudiants de primer i segon cicle disminueix i, el curs 2008/2009, ha estat d'1.389.394. L'última dècada, el descens d'universitaris de primer i segon cicle ha estat d'un 11,8%, i ha estat provocat pel descens poblacional que hi ha en els trams d'edat dels universitaris, és a dir, entre els joves de divuit a vint-i-quatre anys, un descens que ha arribat a un 20,2% aquesta dècada. Aquest descens és explicat, principalment, perquè hi ha menys volum de les generacions en edat d'accedir a la Universitat, ja que l'evolució de les taxes netes d'escolarització universitària des del curs 1996/1997 s'ha mantingut estable o en lleuger descens.

El descens de la demanda es repeteix en totes les branques d'ensenyaments, excepte en la de Ciències de la Salut, que registra un creixement sostingut i moderat d'alumnes durant tot el període; no obstant això, la intensitat i data d'inici d'aquesta reducció varien segons de quina branca d'ensenyament es tracti. Cal ressenyar el descens del nombre d'alumnes d'Humanitats en tot el període, però especialment des de finals dels anys noranta, i també en Ciències Experimentals i en Ciències Socials i Jurídiques, però només a partir del curs 2000/2001. La caiguda del nombre d'estudiants matriculats en les titulacions tècniques apareix l'any 2002/2003.

Si centram l'atenció concretament en el nombre d'alumnes, a les Illes Balears varen cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 13.552 alumnes el curs 2008/2009, enfront als 13.895 del curs anterior. És una reducció d'un 2,47% del nombre d'alumnes i torna a les xifres del curs 2005/2006 i també a la disminució iniciada els cursos

2005/2006 i 2006/2007 (vegeu la taula 1). A la UNED, aquest darrer curs, hi ha hagut 4.962 alumnes matriculats, 1.232 més que l'any acadèmic anterior (vegeu la taula 6); i la UOC, 1.367 persones en total; les xifres de la UNED i les de la UOC completen el nombre d'alumnes universitaris residents a les Illes (vegeu la taula 8). Finalment, hem de tenir en compte els 972 alumnes que estudien a altres universitats de l'Estat. En total, 20.853 alumnes de les Balears segueixen estudis universitaris de primer i segon cicle. A continuació, comentarem amb més detall aquestes dades.

TAULA I. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB

Curs acadèmic	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09
Nombre d'alumnes	13.812	13.859	13.507	13.352	13.895	13.552
% (2003 base 100)	100,00	100,34	97,79	96,67	100,60	98,12

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse).

Data: Dades el 18-05-2009.

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB.

Per a l'anàlisi, ens centrarem de manera preferent en les dades de la UIB. La justificació d'aquesta decisió és evident: és l'única Universitat pública presencial, concentra quasi el 65% del total d'alumnes de les Illes que segueixen estudis universitaris de primer i segon cicle en modalitats presencials o no, a les illes i a la resta de l'Estat.

La Universitat de les Illes Balears (UIB) imparteix quaranta-nou títols oficials, dinou dels quals corresponen a llicenciatures o enginyeries superiors (cicle llarg), vint a diplomatures, arquitectura tècnica o enginyeries tècniques (cicle curt) i deu a titulacions pròpies de la UIB. Si l'oferta de la UNED i de la UOC és no presencial, la de la UIB no podem dir que sigui únicament presencial, ja que inclou un model semipresencial molt desenvolupat: és el programa Campus Extens i una titulació completa a distància d'Educació Social.

Segons la branca de coneixement, no observam canvis significatius respecte del curs anterior. Pel que fa a la demanda de nou ingrés, comprovam que els cinc tipus d'estudis que tenen més alumnes són: Mestre, que, en les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez, han tingut 713 alumnes; en segon lloc, els estudis d'Empresarials, els quals, en les dues modalitats, han tingut 489 alumnes, i, en tercer lloc, els de Turisme, que, en tres opcions (Escola Felipe Moreno, Consell d'Eivissa i UIB), han tingut 252 alumnes nous. A continuació, els estudis de Salut, amb l'opció d'Infermeria i de Fisioteràpia, arriben també a 252 alumnes i els de Dret, a 212 (vegeu la taula 2). En total, aquests cinc grans grups d'estudis formen el 51,5% dels alumnes de la UIB.

Pel que fa a les dades estatals (CCU 2008), la meitat dels estudiants universitaris (50,6%) cursen estudis en alguna titulació de la branca de Ciències Socials i Jurídiques; el 25%, en Ensenyaments Tècnics; el 9%, en Humanitats; el 8,8%, en Ciències de la Salut, i, el 6,6%, en Ciències Experimentals.

TAULA 2. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

Estudi	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	% (2005 base 100)
Administració i Direcció d'Empreses	170	221	230	254	149,41
Arquitectura Tècnica	89	85	78	89	100,00
Biologia	101	103	88	113	111,88
Bioquímica	16	15	12	12	75,00
Ciències Empresarials	238	249	256	235	98,74
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	50	41	34	30	60,00
Diploma universitari en Geografia Física	1	2	1	1	100,00
Diploma universitari en Geografia Humana	2			1	
Diploma universitari en Geografia Regional	14	19	25		
Diploma universitari en Geologia	3	1			
Diploma universitari en Història de l'Art	20	9	11	3	15,00
Diploma universitari en Història de les Illes Balears		3	2	7	
Diploma universitari en Literatura Catalana	6	1		1	
Direcció Hotelera Internacional	53	55	57		
Dret	171	160	181	212	123,98
Economia	77	76	79	81	105,19
Educació Social	90	89	115	106	117,78
Enginyeria Informàtica	44	44	39	25	56,82
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat d'Hortofructicultura i Jardineria	42	40	32	29	69,05
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	24	31	20	30	125,00
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	80	92	73	77	96,25
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	53	54	59	48	90,57
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	66	57	68	60	90,91
Filologia anglesa	43	50	62	68	158,14
Filologia Catalana	18	21	19	26	144,44
Filologia Hispànica	21	23	27	22	104,76
Filosofia	28	31	29	38	135,71
Física	21	27	21	10	47,62
Fisioteràpia	83	77	79	74	89,16
Geografia	25	34	31	23	92,00
Graduat en Estudis Immobiliaris	1			0	
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	119	107	74	48	40,34
Història	55	49	54	60	109,09

Estudi	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	% (2005 base 100)
Història de l'Art	60	38	59	47	78,33
Infermeria	161	141	186	178	110,56
Itinerari d'especialització en Psicologia Clínica i de la Salut			47	7	
Matemàtiques	21	27	18	14	66,67
Mestre. Educació Especial	105	96	42	46	43,81
Mestre. Educació Especial (Alberta Giménez)	42	33	37	24	57,14
Mestre. Educació Física	73	68	68	63	86,30
Mestre. Educació Física (Alberta Giménez)	74	44	46	54	72,97
Mestre. Educació Infantil	75	69	110	132	176,00
Mestre. Educació Infantil (Alberta Giménez)	127	154	123	147	115,75
Mestre. Educació Musical	52	55	53	46	88,46
Mestre. Educació Musical (Alberta Giménez)	13	8	14	17	130,77
Mestre. Educació Primària	51	36	37	44	86,27
Mestre. Educació Primària (Alberta Giménez)	18	26	48	69	383,33
Mestre. Llengua Estrangera	59	53	53	52	88,14
Mestre. Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	18	39	30	19	105,56
Pedagogia	103	93	123	116	112,62
Periodisme	48	44	34	26	54,17
Psicologia	97	101	116	110	113,40
Psicopedagogia	30	36	32	28	93,33
Química	26	26	40	34	130,77
Relacions Internacionals	166	221	213	233	140,36
Relacions Laborals	86	74	85	77	89,53
Treball Social	89	90	105	106	119,10
Turisme	202	177	170	175	86,63
Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	51	46	70	44	86,27
Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	105	37	37	33	31,43
TOTAL	3.776	3.698	3.852	3.724	98,62

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse).

Data: Dades el 21-05-2009

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB.

EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA ELS DARRERS ANYS

Els cursos que van del 2002 a 2005, la matrícula no havia aturat d'augmentar. Aquesta tendència es va invertir el curs 2005/2006 i tornà a disminuir el 2006/2007 de manera moderada (vegeu la taula 2). Aquesta tendència ha canviat els cursos 2007/2008 i 2008/2009, i ha recuperat els nivells

de matrícula nova del curs 2003/2005. Per volum de demanda, destaquen els estudis de Mestre d'Educació Infantil, d'Educació Primària, d'Infermeria i de Fisioteràpia, que registren valors que dupliquen clarament l'oferta de places de la UIB.

Segons la durada dels estudis, la demanda de carreres de cicle llarg es manté constant, mentre que les de primer cicle redueixen la capacitat de captar alumnes (vegeu el quadre resum següent). Quant als estudis de segon cicle, augmenta la demanda amb relació al curs 2007/2008 un 22% (de 226 a 275), tot i que no és suficient per cobrir l'oferta de places.

QUADRE RESUM MATRÍCULA NOU INGRÉS			
	2007/2008	2008/2009	2007/2008 base 100
Diplomatures	2.181	2.065	94,68
Enginyeries i Arquitectura tècniques	252	244	96,83
Llicenciatures i Enginyeria	1.419	1.415	99,72
TOTAL	3.852	3.724	96,68

Les tendències a tot l'Estat han estat molt semblants a les de la UIB: han tingut un descens moderat, però sostingut, respecte dels cursos de final dels anys noranta. Comparant amb Catalunya, també podem confirmar que, el curs 2008/2009, continua el descens del nombre d'alumnes del sistema universitari català (presencial, sense incloure-hi la UOC). Com ja passà en cursos anteriors, la taxa de creixement anual acumulativa del sistema universitari català ha estat negativa, una vegada més, amb l'1,4%. Com podem observar, l'estancament relatiu de les dades de nova matrícula de la UIB és més destacat a partir de les comparacions. En qualsevol cas, pel que fa a la UIB, les dades del darrer curs confirmen una tendència a mantenir el nombre d'alumnes: no té pèrdues apreciables, però tampoc no aconsegueix captar-ne més. Els darrers anys, el nombre d'alumnes matriculats ha augmentat a poques universitats: sobretot a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i a la Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED), atès que el funcionament i configuració com a universitats no presencials han motivat un creixement apreciable en comparació amb l'alumnat de la UIB els darrers cursos. Els darrers anys, tant la UNED com la UOC han augmentat la matrícula, ja que donen resposta a una manera nova de seguir els estudis universitaris: permeten compatibilitzar els estudis i la feina, la qual cosa dilata els processos de formació, i permet augmentar l'oferta d'estudis amb més facilitat que a les universitats presencials. Probablement, la flexibilitat horària que permeten aquestes ofertes i la possibilitat de creixement no limitada per les instal·lacions ni per la dotació de personal acadèmic per impartir classes presencials han facilitat que de cada vegada tinguin més alumnes. També s'ha mantingut la sortida de les Illes Balears per cursar estudis superiors.

La **ratí de cobertura** —raó entre la matrícula de nou ingrés i l'oferta de places— per al conjunt del sistema universitari espanyol el curs 2008/2009, posa de manifest que ofereix més places de les que es cobreixen: per cada cent places ofertes, catorze queden vacants. No obstant això, cal assenyalar que la taxa de cobertura ha millorat els últims quatre anys en vuit punts percentuals, gràcies que la contracció de l'oferta (8,4%) ha estat superior a la reducció de la

matrícula (3,4%) en aquests últims cursos. A les Balears, s'ha passat d'una raó de cobertura del 79,9% el curs 2004/2005 al 76,8% el 2007/2008. És a dir, passam de 20,1 places sense cobrir a 23,2; mentre que al conjunt de l'Estat s'ha passat del 81,2% el 2004/2005 al 84,3% el 2007/2008. És evident que la distribució per estudis és clarament diferent: n'hi ha que tenen sobredemanda (Infermeria o Fisioteràpia, per exemple) i d'altres que no arriben a cobrir l'oferta potencial (especialment els estudis d'Humanitats) (MCI 2008).

La **distribució per sexe** (vegeu la taula 3) a la UIB, pel que fa a la matrícula del curs 2008/2009, és del 60,50% de dones i d'un 39,50% d'homes. El percentatge de dones a la UIB continua sent superior en quasi sis punts a la mitjana de les universitats espanyoles aquest mateix curs (54,7%), segons les dades del Consejo de Coordinación Universitaria (CCU 2008, 16). Aquesta diferenciació per sexe superior a la de l'Estat pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual predominen estudis més feminitzats. La diferència per sexe no és conjuntural, sinó que és molt estable els darrers anys; de fet, no ha canviat gaire des del curs 2000/2001, ja que aleshores hi havia el 58,40% de dones, és a dir, ha augmentat la feminització un poc més d'un punt percentual. Si calculam la taxa de masculinitat (TM), comprovam que per cada 100 alumnes dones, només hi ha 65,29 homes (el curs 2003/04: 71,82) (vegeu la taula 3).

TAULA 3. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB*								
2003-04			2004-05			2005-06		
Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total
2.285	1.641	3.926	2.325	1.512	3.837	2.289	1.487	3.776
58,20	41,80	100,00	60,59	39,41	100,00	60,62	39,38	100,00
Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat		
71,82			65,03			64,96		
2006-07			2007-08			2008-09		
Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total
2.235	1.463	3.698	2.336	1.516	3852	2.250	1.469	3.719
60,44	39,56	100,00	60,64	39,36	100,00	60,50	39,50	100,00
Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat		
65,46			64,90			65,29		

TAULA 4. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Any acadèmic	2005-2006		Taxa de masculinitat		2006-2007		2007-2008		2008-2009		Taxa de masculinitat	Diferència T.Masc 2008-09 i 2005-06
	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home		
Administració i Direcció d'Empreses	364	321	88,19	405	345	411	341	443	349	78,78	-9,41	
Arquitectura Tècnica	99	208	210,10	115	234	123	253	131	264	201,53	-8,57	
Biologia	285	176	61,75	276	171	275	174	296	168	56,76	-5,00	
Bioquímica	25	11	44,00	18	14	20	8	16	10	62,50	18,50	
Ciències Empresarials	713	677	94,95	701	617	700	596	663	559	84,31	-10,64	
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	25	25	100,00	44	40	53	51	54	61	112,96	12,96	
Diploma universitari en Geografia Física	1		0,00		2		2	0	1			
Diploma universitari en Geografia Humana		2						0	1			
Diploma universitari en Geografia Regional	5	9	180,00	7	13	5	21	0	0			
Diploma universitari en Geologia	2	1	50,00		2		1	0	1			
Diploma universitari en Història de l'Art	12	8	66,67	9	2	11	2	5	0	0,00	-66,67	
Diploma universitari en Història de les Illes Balears				1	2		3	5	3	60,00	60,00	
Diploma universitari en Literatura Catalana	5	1	20,00	2				1	0	0,00	-20,00	
Direcció Hotelera Internacional	136	143	105,15	146	126	144	116	0	0			
Dret	455	336	73,85	448	328	460	324	495	349	70,51	-3,34	
Economia	196	191	97,45	187	188	174	186	168	182	108,33	10,88	
Educació Social	229	36	15,72	249	37	266	39	270	52	19,26	3,54	
Enginyeria Informàtica	22	112	509,09	21	132	15	120	11	115	1045,45	536,36	
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat d'Hortofruticultura i Jardineria	30	91	303,33	37	95	41	95	41	103	251,22	-52,11	
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	30	164	546,67	26	134	21	107	16	106	662,50	115,83	
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	66	334	506,06	63	324	44	274	32	244	762,50	256,44	
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	23	246	1069,57	22	218	13	211	16	185	1156,25	86,68	

Any acadèmic	2005-2006		2006-2007		2007-2008		2008-2009		Taxa de masculinitat	Diferència T.Masc 2008-09 i 2005-06
	Taxa de masculinitat		Taxa de masculinitat		Taxa de masculinitat		Taxa de masculinitat			
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	26	174	26	176	26	193	25	195	780,00	110,77
Filologia anglesa	148	33	146	34	158	44	170	55	32,35	10,06
Filologia catalana	74	20	72	23	71	18	74	29	39,19	12,16
Filologia hispànica	83	34	78	30	81	33	63	24	38,10	-2,87
Filosofia	64	88	72	76	76	87	75	81	108,00	-29,50
Física	29	86	36	86	30	75	25	70	280,00	-16,55
Fisioteràpia	200	84	193	79	171	90	158	94	59,49	17,49
Geografia	47	76	45	86	41	89	41	88	214,63	52,93
Graduat en Estudis Immobiliaris	6	9	6	7	3	3	0	2		
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	15	104	19	156	23	172	23	138	600,00	-93,33
Història	98	135	97	127	77	124	83	127	153,01	15,26
Història de l'Art	221	59	189	45	180	54	169	48	28,40	1,71
Infermeria	463	74	448	83	470	92	479	93	19,42	3,43
Itinerari d'especialització en Psicologia Clínica i de la Salut					38	9	23	3	13,04	13,04
Matemàtiques	28	45	34	45	31	38	32	33	103,13	-57,59
Mestre. Educació Especial	218	30	241	32	207	26	177	24	13,56	-0,20
Mestre. Educació Especial (Alberta Giménez)	109	17	96	13	98	12	86	11	12,79	-2,81
Mestre. Educació Física	138	149	147	147	131	137	117	111	94,87	-13,10
Mestre. Educació Física (Alberta Giménez)	62	120	56	105	54	114	46	127	276,09	82,54
Mestre. Educació Infantil	264	7	244	6	284	6	330	11	3,33	0,68
Mestre. Educació Infantil (Alberta Giménez)	325	17	397	24	423	24	467	23	4,93	-0,31
Mestre. Educació Musical	104	48	102	40	97	54	89	66	74,16	28,00
Mestre. Educació Musical (Alberta Giménez)	22	8	18	8	25	11	29	17	58,62	22,26
Mestre. Educació Primària	158	28	145	23	140	24	135	26	19,26	1,54
Mestre. Educació Primària (Alberta Giménez)	63	16	66	20	88	20	123	30	24,39	-1,01

Any acadèmic	2005-2006		2006-2007		2007-2008		2008-2009		Taxa de masculinitat	Diferència T.Masc 2008-09 i 2005-06
	Taxa de masculinitat		Taxa de masculinitat							
Mestre. Llengua Estrangera	173	32	170	35	194	30	170	32	18,82	0,33
Mestre. Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	30	5	47	8	49	7	49	5	10,20	-6,46
Pedagogia	328	59	332	55	355	68	351	74	21,08	3,09
Periodisme	31	17	58	29	68	36	79	46	58,23	3,39
Psicologia	380	94	396	98	400	111	405	113	27,90	3,16
Psicopedagogia	98	13	78	13	82	11	67	16	23,88	10,62
Química	99	86	89	79	95	81	91	75	82,42	-4,45
Relacions Internacionals	116	52	149	75	146	68	172	64	37,21	-7,62
Relacions Laborals	312	195	288	146	262	133	253	125	49,41	-13,09
Títol Superior de Turisme	9	12	5	6	2	1				
Treball Social	308	50	300	62	312	61	322	71	22,05	5,82
Turisme	498	350	481	329	455	318	435	316	72,64	2,36
Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	95	50	91	52	102	57	80	49	61,25	8,62
Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	149	85	95	49	75	44	61	49	80,33	23,28
TOTAL	8314	5653	8329	5531	8396	5499	8236	5316	64,55	-3,45
Percentatge per sexe	59,53	40,47	60,09	39,91	60,42	39,58	60,77	39,23		

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse).

Data: Dades el 21-05-2009.

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB i elaboració pròpia

Per branques d'ensenyament, aquesta distribució té, malgrat això, resultats molt dispars: a les enginyeries i arquitectura tècniques són majoritaris els homes (en algunes carreres, la TM és superior a 500 homes per cada 100 dones), una dada que es reproduïx en el sistema universitari espanyol en un percentatge molt elevat. A l'extrem oposat s'hi situen una sèrie de branques: els estudis de d'Educació Social (TM: 19,26), Pedagogia (TM: 21,08), Treball Social (TM: 22,05), Infermeria (TM: 19,42), Psicologia (TM: 27,90), totes les carreres educatives (excepte l'especialitat d'Educació Física) i les filologies (36,5).

Els avanços educatius dels últims anys han estat acompanyats de més equiparació entre ambdós sexes, gràcies al procés de substitució d'unes cohorts d'edat amb nivell formatiu inferior i en les quals les diferències entre sexe són molt marcades per d'altres de més joves i molt més formades. La presència majoritària de dones entre els alumnes universitaris també té una traducció en els resultats de graduació de la darrera dècada. Segons l'Informe del CES 3/2003, *La situación de las mujeres en la realidad sociolaboral española* (CES 2003), els primers anys del segle XXI s'observava ja un predomini clar de les graduades universitàries. Actualment, les dones són el 60,9% dels graduats de l'Estat i el 64,4% de la UIB, la qual cosa podria indicar més rendiment acadèmic de les dones, associat a una taxa d'abandonament inferior a la dels homes.

Per finalitzar la caracterització dels alumnes universitaris, volem fixar-nos en una variable que de cada vegada és més rellevant: **fer feina i estudiar alhora**. Les dades estatals mostren que ha augmentat el nombre d'alumnes que també fan feina. Segons les dades del Consejo de Coordinación Universitaria (2008), el curs 2006/2007, un 67,4% dels estudiants universitari no compaginaven feina i estudis; un 32,6% feia feina i estudiava; un 6,9% estudiava i feia feina, però la jornada laboral era de menys de quinze hores setmanals, i un 25,7% estudiava i feia una jornada de més de quinze hores setmanals. Les dades dels alumnes de la UIB són molt més destacades: un 35,6% d'alumnes fa feina i estudia el mateix any acadèmic.

La **distribució territorial** respon a lògiques diverses, entre les quals podem destacar-ne dues de rellevants: la distància respecte del campus de la UIB des de la població de residència (mesurada no per quilòmetres, sinó per les distàncies isòcrones, és a dir, pel temps de desplaçament) i la capacitat d'inserció ràpida en el mercat de treball. Totes dues influeixen en sentit invers: com més llarga és la distància, menys alumnes; com més capacitat d'inserció laboral, menys alumnes, però hi ha més factors. En qualsevol cas, descrivim cinc fets característics (vegeu la taula 5).

1. La meitat dels alumnes procedeixen de Palma (un 47,84%), una proporció que sobrerrepresenta la importància que té aquesta població, ja que a Palma hi viu un 31,96% de la població que té entre divuit i vint-i-quatre anys de la CAIB.⁴ La relació entre els alumnes de la UIB i els joves de les Illes d'entre divuit i vint-i-quatre anys és d'un 14,06%, mentre que a Palma és d'un 21,39%.⁵ Malgrat tot, els alumnes universitaris empadronats a Palma s'han reduït un 4,5% i han passat del 52,33% (2004/2005) a un 47,84% del total d'alumnes matriculats a les Illes el darrer any acadèmic.

⁴ La població que té entre divuit i vint-i-quatre anys de Palma, dia 1 de gener de 2008, era de 30.798 persones. La de les Illes Balears, de 96.372.

⁵ Ja hem dit que aquest indicador és només orientatiu.

- La presència d'alumnes de Menorca i d'Eivissa i Formentera és molt baixa, amb 426 i 534 alumnes, respectivament; és a dir, un 3,09% i un 3,88% de tots els alumnes de les Illes. Un 6,87% de la població Menorca se situa en la franja d'edat d'entre divuit i vint-i-quatre anys, i Eivissa i Formentera tenen un 10,93% d'aquesta població. Les tres illes tenen una relació molt baixa entre els alumnes i els seus joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys, amb un 6,43% a Menorca i un 5,07% a Eivissa i Formentera.⁶
- Els municipis més expansius quant a població de la darrera dècada i amb mercats de treball més dinàmics tenen menys alumnes a la UIB, excepte Calvià, on han un esforç important per estimular la matriculació. Els municipis de Mallorca amb més de 5.000 habitants i menys alumnes proporcionalment són: Son Servera (0,99% d'alumnes de la UIB; 1,02% de joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys de la CAIB); Capdepera (0,68% d'alumnes de la UIB; 0,94% de joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys de la CAIB); Alcúdia (1,36% d'alumnes de la UIB; 1,54% de joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys de la CAIB). En tots aquests casos, més proporció de població jove que d'alumnes a la UIB.
- Els municipis que tenen més alumnes, proporcionalment, són de diversos tipus, però molts són propers a Palma (Bunyola, Esporles, Valldemossa, Santa Maria del Camí o Marratxí).
- Els grans municipis de Mallorca mantenen nivells mitjans elevats respecte de la seva població jove (Marratxí: 5,5% d'alumnes i 2,4% de joves; Inca té un 2,9% d'alumnes de la UIB, mentre que només té un 2,4% de joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys; Manacor: 3,48% d'alumnes i 3,04% de joves; Lluçmajor: 3,10% d'alumnes i 2,38% de joves; Calvià: 4,78% d'alumnes i 3,81% de joves). En tots aquests casos, més proporció d'alumnes a la UIB que de població jove.

Com podem comprovar, la distribució no és casual, sinó que s'explica per la distància respecte de Palma, per la concentració de població jove en grans municipis i, especialment, per la pròpia dinàmica del mercat de treball de la zona.

TAULA 5. NOMBRE D'ALUMNES A LA UIB PER ESTUDI, ANY ACADÈMIC I MUNICIPI DE RESIDÈNCIA

Validesa de les dades: del dia 01-06-2009 fins al dia 07-06-2009

Municipi	Any acadèmic 2004-05		Any acadèmic 2005-06		Any acadèmic 2006-07		Any acadèmic 2007-08		Any acadèmic 2008-09	
	Nombre d'alumnes	%	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	Nombre d'alumnes	%
MALLORCA										
Alaró	96	0,69%	92	91	92	100	0,73%			
Alcúdia	156	1,13%	172	192	200	188	1,36%			
Algaida	67	0,48%	71	71	74	70	0,51%			

⁶ Menorca, dia 1 de gener de 2008, tenia 6.625 joves d'entre divuit i vint-i-quatre anys; mentre que Eivissa i Formentera tenien 10.537 joves.

Andratx	79	0,57%	82	98	101	121	0,88%
Ariany	8	0,06%	8	9	6	5	0,04%
Artà	92	0,66%	97	83	88	93	0,68%
Banyalbufar	8	0,06%	7	4	5	15	0,11%
Binissalem	88	0,63%	117	113	124	119	0,86%
Búger	14	0,10%	13	13	11	14	0,10%
Bunyola	144	1,04%	147	146	137	137	0,99%
Calvià	650	4,69%	627	652	665	658	4,78%
Campanet	55	0,40%	51	49	40	46	0,33%
Campos	120	0,87%	134	130	129	137	0,99%
Capdepera	71	0,51%	84	84	93	93	0,68%
Consell	61	0,44%	59	59	60	65	0,47%
Costitx	14	0,10%	10	15	14	18	0,13%
Deià	4	0,03%	2	1	4	6	0,04%
Escorca		0,00%	1	1	2	5	0,04%
Esporles	122	0,88%	119	125	112	99	0,72%
Estellencs	4	0,03%	6	6	10	8	0,06%
Felanitx	231	1,67%	235	214	201	204	1,48%
Fornalutx	8	0,06%	10	9	10	7	0,05%
Inca	371	2,68%	386	388	393	399	2,90%
Lloret de Vistalegre	24	0,17%	23	22	23	21	0,15%
Lloseta	97	0,70%	92	97	93	92	0,67%
Llubí	32	0,23%	40	37	31	29	0,21%
Llucmajor	403	2,91%	411	406	416	427	3,10%
Manacor	414	2,99%	405	424	462	479	3,48%
Mancor de la Vall	13	0,09%	19	19	19	20	0,15%
Maria de la Salut	27	0,19%	25	24	26	28	0,20%
Marratxí	657	4,74%	667	669	727	757	5,50%
Montuïri	36	0,26%	39	42	48	43	0,31%
Muro	72	0,52%	77	82	85	79	0,57%
Palma	7252	52,33%	6.984	6771	6710	6589	47,84%
Petra	40	0,29%	42	37	39	46	0,33%
Pollença	175	1,26%	197	221	209	230	1,67%
Porreres	53	0,38%	55	62	60	65	0,47%
Puigpunyent	26	0,19%	28	24	24	30	0,22%
sa Pobla	184	1,33%	179	186	162	153	1,11%
Sant Antoni de Portmany	80	0,58%	79	90	82	90	0,65%

Sant Joan	22	0,16%	26	26	27	22	0,16%
Sant Llorenç des Cardassar	66	0,48%	69	65	71	72	0,52%
Santa Eugènia	17	0,12%	20	17	15	15	0,11%
Santa Margalida	109	0,79%	108	118	129	117	0,85%
Santa Maria del Camí	112	0,81%	123	117	100	103	0,75%
Santanyi	120	0,87%	120	128	142	136	0,99%
Selva	48	0,35%	51	48	55	58	0,42%
Sencelles	32	0,23%	31	41	31	32	0,23%
ses Salines	48	0,35%	48	36	37	34	0,25%
Sineu	39	0,28%	42	50	47	46	0,33%
Sóller	201	1,45%	189	188	189	178	1,29%
Son Servera	105	0,76%	103	116	135	136	0,99%
Valldemossa	39	0,28%	41	39	36	38	0,28%
Vilafranca de Bonany	33	0,24%	33	39	36	42	0,30%
	13.039	94,08%	12.896	12.794	12.837	12.814	93,03%

MENORCA

Alaior	37	0,27%	43	47	47	42	0,30%
Ciutadella de Menorca	143	1,03%	144	150	165	159	1,15%
es Castell	37	0,27%	34	39	40	39	0,28%
es Mercadal	16	0,12%	15	11	16	21	0,15%
es Migjorn Gran	10	0,07%	8	8	7	11	0,08%
Ferrieres	38	0,27%	40	43	38	32	0,23%
Maó	116	0,84%	117	107	98	101	0,73%
Sant Lluís	19	0,14%	26	29	25	21	0,15%
	416	3,00%	427	434	436	426	3,09%

EIVISSA I FORMENTERA

Eivissa	392	2,83%	401	384	368	313	2,27%
Sant Joan de Labritja	11	0,08%	16	15	15	16	0,12%
Sant Josep de sa Talaia	39	0,28%	37	53	68	73	0,53%
Santa Eulària des Riu	84	0,61%	103	108	117	114	0,83%
Formentera	15	0,11%	16	19	14	18	0,13%
	541	3,90%	573	579	582	534	3,88%
Altres municipis	0	0,00%	0	0	40	0	0,00%
TOTAL (Nota 1)	13.859	100,00%	13.896	13.807	13.895	13.774	100,00%

Nota 1: Hi ha petites variacions en els totals, relacionats amb el moment d'establiment de les dades de matrícula.

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse).

Data: Dades totals de matrícula 2008-2009.

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB i elaboració pròpia

ALUMNES QUE ESTUDIEN FORA DE LES ILLES BALEARS

De tots els alumnes que s'examinen de les proves d'accés a la UIB, un percentatge molt significatiu es trasllada a una altra universitat de l'Estat. El curs 2008/2009, 972 alumnes varen fer el trasllat. Aquest volum d'alumnes que tria altres universitats presencials de l'Estat es manté pràcticament igual respecte del curs 2006/2007, ja que, aquest curs, 930 varen demanar trasllat d'expedient.

Les universitats en les quals cursen els estudis es concentren a Barcelona (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma, Universitat Politècnica, Universitat Pompeu Fabra), amb un 49,65% del total d'alumnes que directament es matriculen a universitats de fora de les Balears, i a Madrid (Universidad Complutense, Universidad Politècnica), amb més d'un 22%. Les segueixen, amb molta distància, altres ciutats, com València o Granada. Aquestes destinacions de referència són les mateixes que les del curs 2005/2006.

Els factors que influeixen en el trasllat geogràfic són diversos, però hi ha un factor molt destacat i també un conjunt de factors associats diversos.

El factor més important és que a l'oferta de les Balears (UIB, UNED, UOC) hi manquen alguns estudis, com ara Medicina, Belles Arts, Arquitectura, Farmàcia, Llicenciatura en Ciències de l'Activitat Física, Enginyeria Industrial, etc. En total, més d'un 50% de tots els qui estudien fora, han triat carreres que no s'ofereixen les Balears i destaquen, especialment, les sanitàries.

Els altres factors associats són molt diversos: el prestigi d'altres universitats; la tradició familiar de cursar els estudis a una universitat pública o privada determinada; la presència de familiars a les ciutats on es traslladen els alumnes, la qual cosa facilita la instal·lació dels alumnes no residents a Palma; la garantia de seguir els estudis en castellà (tot i que l'oferta d'universitats catalanes o valencianes capta més del 50% de tots els alumnes que estudien fora de les Illes Balears), etc. La importància d'aquests factors és impossible d'estimar actualment; només un estudi detallat pot millorar el coneixement que tenim d'aquests temes.

LA UNED I LA UOC A LES ILLES BALEARS

La UNED ha tingut una certa transformació els darrers anys: ha millorat l'adaptació a les tecnologies de la informació i les instal·lacions que té a les Illes. La seva oferta es concreta en trenta titulacions, a les quals estan matriculats 4.962 alumnes; predominen els inscrits a Dret (538 matriculats el 2008/2009) i Psicologia (411), que han augmentat de manera sostinguda els darrers anys acadèmics. Les dades sobre l'evolució de la matriculació són de cada vegada més positives. Les dades ajustades, ofertes aquest any acadèmic per la seu de la UNED a les Illes, milloren la fiabilitat de les dimensions de la matrícula. Els avantatges que ofereix la UNED són importants perquè possibiliten molta flexibilitat, però encara no podem saber quina taxa d'èxit té, i aquest és, precisament, el punt més dèbil de l'oferta d'estudis superiors a distància (vegeu les taules 6 i 7).

Les dades dels estudis de doctorat i formació continuada han millorat clarament la percepció de la importància de la UNED. Pel que fa als estudis de postgrau, la importància de la UNED ha augmentat considerablement: hi té 4.036 alumnes matriculats i, a més, 52 estan matriculats a diversos estudis de doctorat (vegeu la taula 6).

TAULA 6. ALUMNAT DE LA UNED A LES ILLES PER SEXE, 2008-09

	Home	Dona	Total	Taxa de masculinitat
Accès majors de 25 anys	524	483	1.008	108
Dret	279	258	538	108
Història	154	111	266	138
Filologia Hispànica	35	59	95	58
Filologia Anglesa	21	120	142	17
Pedagogia	12	71	84	17
Educació Social	61	324	386	19
Psicopedagogia	17	78	96	21
Psicologia	98	312	411	31
Filosofia	27	37	65	72
Antropologia Social i Cultural	85	128	214	66
Ciencias Polítiques	50	50	101	100
Sociologia	33	26	60	127
Traball Social	91	214	306	42
Economia	39	35	75	112
Diplomatura en C. Empresarials	91	103	195	88
Administració i Direcció d'Empreses	80	41	122	194
Turisme	77	165	243	47
Ciencias Físicas	24	3	28	669
Ciencias Matemàtiques	20	8	29	244
Ciencias Químiques	22	3	26	669
Ciencias Ambientals	49	59	109	81
Enginyeria Industrial	57	4	62	1.328
Enginyeria Téc. Industrial. Especialitat en Electricitat	51	0	51	
Enginyeria Téc. Industrial (Electrònica Industrial)	33	5	39	669
Enginyeria Téc. Industrial (Mecànica)	54	8	63	614
Enginyeria Téc. en Informàtica de Sistemes	74	2	77	3.233
Enginyeria Téc. en Informàtica de Gestió	51	10	62	488
Enginyeria Informàtica	9	0	9	
Total	2.231	2.730	4.962	81
Doctorat	38	13	52	284
Posgraus	1.816	2.219	4.036	81

Font: Dades de la UNED.
Elaboració pròpia

TAULA 7. ALUMNAT DE LA UNED PER ILLES 2008-09

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Total	%
Accès majors de 25 anys	764	64	180	1.008	20,31
Dret	409	56	73	538	10,84
Història	218	19	29	266	5,36
Filologia Hispànica	73	10	12	95	1,91
Filologia Anglesa	102	12	28	142	2,86
Pedagogia	72	7	5	84	1,69
Educació Social	267	67	52	386	7,78
Psicopedagogia	77	3	16	96	1,93
Psicologia	331	36	44	411	8,28
Filosofia	51	10	4	65	1,31
Antropologia Social i Cultural	176	24	14	214	4,31
Ciències Polítiques	86	10	5	101	2,04
Sociologia	45	5	10	60	1,21
Traball Social	247	28	31	306	6,17
Economia	62	8	5	75	1,51
Diplomatura en C. Empresarials	165	13	17	195	3,93
Administració i Direcció d'Empreses	93	13	16	122	2,46
Turisme	203	23	17	243	4,90
Ciències Físiques	21	2	5	28	0,56
Ciències Matemàtiques	24	3	2	29	0,58
Ciències Químiques	24	1	1	26	0,52
Ciències Ambientals	82	10	17	109	2,20
Enginyeria Industrial	47	5	10	62	1,25
Enginyeria Tèc. Industrial. Especialitat en Electricitat	44	2	5	51	1,03
Enginyeria Tèc. Industrial (Electrònica Industrial)	33	3	3	39	0,79
Enginyeria Tèc. Industrial (Mecànica)	53	3	7	63	1,27
Enginyeria Tèc. en Informàtica de Sistemes	68	3	6	77	1,55
Enginyeria Tèc. en Informàtica de Gestió	57	2	3	62	1,25
Enginyeria Informàtica	7	1	1	9	0,18
Total	3.901	443	618	4.962	100,00
Doctorat	39	6	7	52	
Posgraus	3.050	471	515	4.036	

Font: Dades de la UNED.
Elaboració pròpia

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) té una oferta d'estudis en procés d'ampliació (vegeu la taula 8). Als estudis de primer i segon cicle —actualment, en procés de canvi— hi ha 1.367 alumnes; el curs 2007/2008 ha ampliat la matrícula amb cinquanta alumnes nous (1.307 alumnes de les Illes).

Pel que fa als estudis de postgrau de la UOC, tenen una importància relativa mínima, ja que té quaranta-quatre alumnes de doctorat o màster matriculats.

TAULA 8. ALUMNAT DE LA UOC DE LES ILLES PER SEXE, 2008-09

1r Cicle

Oferta	Matriculats	Home	Dona	Taxa de masculinitat
Ciències empresarials	239	130	109	119,27
Enginyeria Tècnica Informàtica de Gestió	94	75	19	394,74
Enginyeria Tècnica Informàtica de Sistemes	94	83	11	754,55
Turisme	55	20	35	57,14
Enginyeria Tècnica. Esp. Telemàtica	22	18	4	450,00

1r i 2n Cicle

	Matriculats	Home	Dona	Taxa de masculinitat
Dret	147	84	63	133,33
Humanitats	90	45	45	100,00
Filologia catalana	40	16	24	66,67
Psicologia	134	28	106	26,42

Només de 2n Cicle

	Matriculats	Home	Dona	Taxa de masculinitat
Psicopedagogia	111	19	92	20,65
Administració i Direcció d'Empreses	45	29	16	181,25
Documentació	29	4	25	16,00
Enginyeria Informàtica	59	49	10	490,00
Ciències Polítiques i de l'Administració	26	8	18	44,44
Ciències del Treball	80	35	45	77,78
Investigació i Tècniques de Mercat	19	11	8	137,50
Comunicació Audiovisual	37	15	22	68,18
Estudis d'Àsia Oriental	17	10	7	142,86
Publicitat i Relacions Públiques	29	6	23	26,09
TOTAL homologades de 1r i 2n cicle	1.367	685	682	100,44

3r Cicle

	Matriculats	Home	Dona	Taxa de masculinitat
Doctorat en Societat de la Informació i el Coneixement	2	1	1	100,00
Màster en Societat de la Informació i el Coneixement	7	3	4	75,00
Màster en Educació i TIC (e-learning)	6	0	6	0,00
Màster en Programari lliure	16	8	8	100,00
Títol propi de Graduat Multimèdia	13	6	7	85,71

Font: Dades de la UOC.
Elaboració pròpia

MOBILITAT DELS ALUMNES UNIVERSITARIS

La importància de promoure la mobilitat dels estudiants i d'eliminar-hi els obstacles ha estat posada de manifest per les institucions europees en nombroses ocasions, i actualment és una part essencial en la creació de l'EEES. Malgrat els instruments europeus que s'han posat en marxa (ECTS,⁷ suplement europeu al títol⁸ i nova estructuració dels ensenyaments universitaris⁹), encara hi ha factors desincentivadors de la mobilitat,¹⁰ la qual cosa dificulta que s'assoleixi l'objectiu europeu d'aconseguir la mobilitat internacional d'estudiants. Les estratègies nacionals per afavorir-la són insuficients i el programa europeu més rellevant (Erasmus) és el suport principal a l'estratègia de mobilitat, però encara s'ha de millorar molt.

El curs 2006/2007 participaren 124 alumnes de les Illes en el Programa Erasmus; mentre que, a tot l'Estat, eren 22.322. Actualment, el nombre d'estudiants europeus que trien una Universitat espanyola per estudiar en el context d'aquest programa és superior al dels espanyols que surten a estudiar a fora. El curs 2006/2007 entraren a la UIB 128 alumnes, mentre que a les universitats espanyoles hi havia 27.356 estudiants d'Erasmus europeus (vegeu la taula 9). Tant pel que fa als alumnes de les Illes que surten a altres països com pels que arriben a aquí d'altres països, la UIB ocupa el darrer lloc de totes les comunitats autònomes. A les Illes Balears arriben 9,56 alumnes estrangers per cada 1.000 alumnes, mentre que la mitjana de l'Estat són 22,7 per cada 1.000 alumnes. Els estudiants de les Balears que surten a altres països representen un 9,26 per cada 1.000 alumnes, mentre la mitjana de l'Estat són 18,52 per cada 1.000 alumnes. Així, comprovem que la UIB encara ha de treballar intensament en la internacionalització dels seus alumnes.

TAULA 9. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (UNIV PRESENCIALS) I ESTUDIANTS PARTICIPANTS A ERASMUS, 2007-08

Comunitat	Nbre. Alumnes de grau 2007-08	Estudiants d'altres països a Espanya 2006-07	Alumnes Erasmus estrangers per 1000 alumnes (arriben)	Estudiants d'Espanya a altres països 2006-07	Alumnes Erasmus espanyols per 1000 alumnes (parteixen)
Andalucía	225212	5059	22,46	3506	15,57
Aragón	31.018	752	24,24	722	23,28
Astúrias	26.330	470	17,85	358	13,60
Illes Balears	13.394	128	9,56	124	9,26
Canarias	43.792	760	17,35	585	13,36
Cantabria	10.434	232	22,24	191	18,31
Castilla León	80.437	2.440	30,33	1.801	22,39

⁷ Reial Decret 1125/2003

⁸ Reial Decret 1044/2003

⁹ Reial Decret 55/2005

¹⁰ Impediments legals i administratius, finançament de les universitats insuficient i el problema del reconeixement de les qualificacions (Kok 2004).

Castilla-La Mancha	26.662	359	13,46	516	19,35
Catalunya	174.181	4.249	24,39	3.156	18,12
Extremadura	22.687	274	12,08	321	14,15
Galícia	67.840	1.219	17,97	1.258	18,54
Madrid	231.535	4.959	21,42	4.486	19,38
Múrcia	37.636	579	15,38	563	14,96
Navarra	15.817	253	16,00	509	32,18
País Vasco	53.931	827	15,33	981	18,19
La Rioja	6.176	69	11,17	69	11,17
València	137.980	4.727	34,26	3.176	23,02
Total	1.205.062	27.356	22,70	22.322	18,52

Comunitat	Alumnes Erasmus estrangers per 1000 alumnes (arriben)	Nbre d'ordre	Comunitat	Alumnes Erasmus espanyols per 1000 alumnes (parteixen)	Nbre d'ordre
València	34,26	1	Navarra	32,18	1
Castilla León	30,33	2	Aragón	23,28	2
Catalunya	24,39	3	València	23,02	3
Aragón	24,24	4	Castilla León	22,39	4
Andalucía	22,46	5	Madrid	19,38	5
Cantabria	22,24	6	Castilla-La Mancha	19,35	6
Madrid	21,42	7	Galícia	18,54	7
Galícia	17,97	8	Cantabria	18,31	8
Astúrias	17,85	9	País Vasco	18,19	9
Canarias	17,35	10	Catalunya	18,12	10
Navarra	16,00	11	Andalucía	15,57	11
Múrcia	15,38	12	Múrcia	14,96	12
País Vasco	15,33	13	Extremadura	14,15	13
Castilla-La Mancha	13,46	14	Astúrias	13,60	14
Extremadura	12,08	15	Canarias	13,36	15
La Rioja	11,17	16	La Rioja	11,17	16
Illes Balears	9,56	17	Illes Balears	9,26	17

Font: Dades Consejo de Coordinación Universitaria (CCU, 2008) i elaboració pròpia

ESTUDIS DE TERCER GRAU I INVESTIGACIÓ A LA UIB

En aquest darrer apartat, pel que fa als estudis de postgrau, la UIB té l'oferta més estructurada, comparativament de més qualitat i amb resultats millors a les Illes Balears; és a dir, la UNED i la UOC encara no ofereixen estudis comparables. La matrícula dels cursos de doctorat, en el curs 2008/2009, ha estat de 596 alumnes, que representen un descens d'un 7,5% respecte del curs anterior. Aquest nombre d'alumnes s'ha mantingut de manera significativa, sempre amb més de 450 alumnes els darrers anys. En qualsevol cas, la tendència, des del curs 2005/2006, ha estat caracteritzada per l'increment moderat dels alumnes de doctorat, concretament un 30,42% (vegeu la taula 10).

A les Illes, els estudiants de màsters oficials passaren de ser 105 el 2006/2007, a 365 el 2007/2008, és a dir, es multiplicà per 3,5 els dos anys de vigència. Hem de tenir present que també el nombre de màsters oficials es va multiplicar quasi per 3 en aquest període, i passà de 8 màsters autoritzats el curs 2006/2007 a 23, el 2007/2008.

Pel que fa a les dades estatals, els estudiants de màsters oficials s'han duplicat: el curs 2006/2007 s'hi varen matricular 16.731 estudiants i el 2007/2008 varen ser 33.021, si bé és veritat que el nombre de màsters oficials també es va duplicar en aquest període: de 952 màsters autoritzats el curs 2006/2007 a 1.775 el curs 2007/2008. En doctorat, el curs 2008/2009 han coexistit programes regulats per decrets diversos. La majoria dels estudiants de doctorat estan matriculats en els programes regulats pel RD 778/1998. En total, el curs 2007/2008 hi va haver 77.654 estudiants de doctorat, és a dir, s'ha mantingut també l'increment de matrícula.

Segons la branca de coneixement, a la UIB, l'equilibri és notable, malgrat això, els doctorats de caire humanístic —filologies, Història, etc.— (29,3%) i de Ciències de la Salut i Psicologia (18,96%) són els que concentren més estudiants, seguits pels de Ciències de l'Educació, Dret, Economia i Ciències Experimentals, que captaren entre un 16% i un 17% del total. De manera més detallada, veiem que la desigualtat per programes de doctorat és apreciable, ja que n'hi ha que tenen més de quaranta alumnes (Biologia, Educació —investigació i innovació—, Ciències Mèdiques Bàsiques, Història i Història de l'Art) i d'altres que en tenen pocs (vegeu la taula 10). En qualsevol cas, no és tan important el volum d'alumnes com la qualitat dels estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'ANECA i pel nombre de tesis aprovades: només el darrer curs s'han presentat i han aprovat vint-i-quatre tesis (vegeu la taula 11).

L'estudi de 2009, titulat *La calidad de las universidades en España* (CES de la comunitat de Madrid), analitza trenta-dues variables agrupades en deu factors: recursos humans, mitjans informàtics, llibres per alumne, tesis, patents, projectes d'I+D, etc. La majoria de les dades, recollides el curs 2006/2007, han estat facilitades per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) a l'equip d'investigadors, que està encapçalat pel catedràtic d'Economia Aplicada, Mikel Buesa. La Universitat de les Illes Balears parteix com la número 31 de la llista de 47 universitats públiques analitzades. Té un 58, sobre 100 punts, en docència i en investigació. L'informe arrodoneix els resultats al 100% i presenta la Universitat Politècnica de València com a model, amb 100 punts, per mesurar la resta. En el segon lloc s'hi situa la Universitat de Santiago de Compostel·la, amb 14,9 punts de diferència. A partir d'aquesta, les diferències a la llista són més reduïts (Buesa 2009).

TAULA 10. NOMBRE D'ESTUDIANTS MATRICULATS ALS PROGRAMES DE DOCTORAT A LA UIB

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	% (2005 base 100)
1 OAB Programa de doctorat de Microbiologia Ambiental i Biotecnologia (Palma)			10	5	
2 OBF Programa de doctorat de Biologia Fonamental (Palma)	3	7	2	3	100,00
3 OBI Programa de doctorat de Biologia (Palma)	43	49	46	45	104,65
4 OCE Programa de doctorat de Ciències de l'Educació (Palma)	41	42	15	4	9,76
5 OCM Programa de doctorat de Ciències Marines (Palma)	18	13	14	9	50,00
6 OCT Programa doctorat en Crisi de la Modernitat (Palma)	16	29	13	9	56,25
7 ODP Programa de doctorat de Dret Privat (Palma)	24	29	22	25	104,17
8 ODT Programa de doctorat de Dret Privat i de Dret Públic i de Dret del Turisme (Palma)			2	4	
9 ODU Programa de doctorat de Dret Públic (Palma)	15	22	19	26	173,33
10 OEA Programa de doctorat d'Educació Ambiental (Palma)	4	1	9	8	200,00
11 OEE Programa de doctorat d'Economia i Empresa (Palma)	17	17	7	9	52,94
12 OEI Programa de Doctorat Interuniversitari de: Educació inclusiva i atenció soc (Palma)			2	4	
13 OEL Programa de doctorat interuniversitari d'Enginyeria Electrònica (Palma)			6	5	
14 OEM Programa de doctorat d'Economia de l'Empresa (Palma)			18	24	
15 OFC Programa de doctorat de Filologia Catalana i Lingüística General (Palma)	10	16	11	10	100,00
16 OFE Programa de doctorat de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina (Palma)	7	6		1	
17 OFI Programa de doctorat de Física (Palma)	29	10	8	6	20,69
18 OFL Programa de doctorat de Filosofia (Palma)	14	15	6	6	42,86
19 OGB Programa de Globalització Econòmica i Benestar Social (Palma)			4	8	
20 OGE Programa de doctorat de Geografia (Palma)	20	32	33	34	170,00
21 OHA Programa de doctorat d'Història-Història de l'Art (Palma)			40	47	
22 OHL Programa de doctorat Història de la Literatura i Literatura Comparada (Palma)			10	19	
23 OIH Perspectives Metodològiques de la Investigació Històrica i Historicoartística (Palma)	14	19	13	12	85,71
24 OII Programa de doctorat en Investigació i Innovació en Educació (Palma)			104	59	
25 OIM Programa de doctorat sobre Informàtica i Matemàtiques (Palma)				2	

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	% (2005 base 100)
26 OIN Programa de doctorat d'Informàtica (Palma)	12	20	19	20	166,67
27 OIS Prog. doctorat interuniversitari d'Infermeria i Salut Internacional (Palma)	2	3	4	5	250,00
28 OLL Programa de doctorat en Llengües i Lingüística Aplicada (Palma)			17	18	
29 OMA Programa de doctorat de Matemàtiques (Palma)	5	3	2		0,00
30 OMB Programa de doctorat de Ciències Mèdiques Bàsiques (Palma)	36	71	79	73	202,78
31 OMO Programa de doctorat de Nutrició Molecular (Palma)	2	2	2	1	50,00
32 ONH Programa de doctorat interuniversitari de Nutrició Humana (Palma)	17	20	12	10	58,82
33 ONM Programa de doctorat de Nutrició i Metabolisme (Palma)	17	10	10	6	35,29
34 OOH Programa de doctorat Interuniversitari en Primats i l'Origen de l'Home (Palma)			3		
35 OPM Programa de doctorat Interuniversitari de Biologia de Plantes Mediterrànies (Palma)			13	11	
36 OPS Programa de doctorat de Psicologia (Palma)	40	49	40	35	87,50
37 OQA Tecnologia i Qualitat dels aliments (Palma)		2			
38 OQF Programa de doctorat en Química Orgànica en la Indústria Quimicofarmacèutica (Palma)	2	1	1	1	50,00
39 OQU Programa de doctorat de Química (Palma)	18	4			0,00
40 OSJ Programa de doctorat Sistema de Justícia Penal (Palma)	1	2	2	1	100,00
41 OST Programa de doctorat Societat, Territori i Medi Ambient (Palma)	0	4	5	5	
42 OTA Programa de doctorat interuniversitari en Tecnologia Educativa (Palma)	30	48	19	25	83,33
43 OTM Programa de doctorat internacional d'Economia del Turisme i Medi Ambient (Palma)			2	1	
	457	546	644	596	130,42
				0,925465839	

Font: Base de dades de la UIB (Àgora).

Data: Dades a 21-05-2009

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB

TAULA 11. TESIS DOCTORALS LLEGIDES

Any acadèmic	Nombre de tesis llegides i superades													
	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009		
Doctorat														
Doctor en Biologia	3	6	4	4	7	1	3		1					
Doctor en Bioquímica	1		2	2	2	1								
Doctor en Ciències de l'Educació	1	1	6	9	2	1	3	1		3				1
Doctor en Dret	4	3												
Doctor en Economia	5			1										
Doctor en Filologia Catalana			1						1	1				
Doctor en Filologia Hispànica		2												
Doctor en Filosofia		2		1						1				
Doctor en Física	2	1	5	1	4	1	1		1					
Doctor en Geografia	1	1												
Doctor en Història	2	2		1		2								
Doctor en Història de l'Art		1												
Doctor en Informàtica	3	2	3	7	6	2			2					
Doctor en Medicina i Cirurgia	1		2	1	5									
Doctor en Psicologia	1	2	1	5	3		1							
Doctor en Química	1	3	3	7	2				1					
Doctor per la Universitat de les Illes Balears	25	28	37	50	48	37	42	40	49	51	30	23	24	

Font: Base de dades de la UIB (Àgora).

Data: Dades a 21-05-2009

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB

La UIB puntua malament en les variables considerades a l'índex general de docència (Universitat: 40 de 47, amb 27,22 punts de 100, encara que la primera Universitat només arriba a 54,14 punts). Aquest resultat no és especialment preocupant, quan revisam els indicadors considerats, que estan agrupats en cinc factors: dimensions de les universitats, recursos humans, dotació de recursos, esforç bibliogràfic i resultats dels doctorats (nombre de tesis).

La puntuació de la UIB millora molt en l'índex general d'investigació (posició 22, amb 36,65 punts; la primera Universitat arriba a 55,95 punts). Els indicadors d'aquest índex són els recursos financers obtinguts per a la investigació, els resultats d'investigació, mesurats per les patents i les tesis doctorals per doctor, els projectes d'I+D competitiva, i nivell d'èxit dels estudiants del doctorat, el nivell acadèmic dels investigadors i les publicacions ISI de les Universitats. L'informe de la Fundación Conocimiento y Desarrollo (2008) coincideix en aquesta bona valoració de la UIB pel que fa a investigació: la UIB (amb 70,19 articles ISI cada cent professors a temps complet; al voltant de 1.600 publicacions per any, 700 de les quals són presentats en revistes internacionals de prestigi) figura com el quart centre públic que relativament produeix més, per sobre d'universitats com la Pompeu Fabra de Barcelona o la Carlos III de Madrid.

INDICADORS DE RESULTATS

En aquest darrer apartat revisam breument les dades disponibles sobre els resultats dels alumnes universitaris. El rendiment acadèmic corresponent al curs 2007/2008, mesurat a partir de la taxa de rendiment, és del 68,9%, dada lleugerament superior a la del curs 2006/2007 (67,6%). De la mateixa manera, es mantenen diferències importants pel que fa a centres, amb xifres que oscil·len entre el màxim de les diplomatures de Salut i Mestre (superiors al 90%) i els mínims de diversos estudis de ciències. Segons la branca de coneixement, l'evolució d'aquest indicador evidencia una recuperació lleugera en tots els àmbits, especialment en les Ciències (superen el 65%), les Ciències Socials i Jurídiques (superen el 69%) i les Ciències Humanes (superen el 85%). La taxa d'èxit el curs 2007/2008 se situà en un 90,3%, un punt superior a la del 2006/2007.

Segons les dades del Consejo de Coordinación Universitaria (CCU 2008), els resultats a la UIB són els que han evolucionat de manera més rellevant els darrers deu anys, entre 1996/1997 i 2006/2007. Només hi ha dues universitats que han augmentat per sobre del 31% el nombre de graduats universitaris en aquest període: la UIB, amb un 63,7% i la UNED, amb un 63,4% de graduats. Pel que fa a la UIB, la creació d'estudis nous i el creixement que han tingut aquests anys explica clarament aquest canvi. La majoria de comunitats han reduït el nombre de titulats en el mateix període, des d'un 1,9% de reducció de graduats a Astúries fins a un 24,5% de Navarra o un 25,1% de reducció a Aragó. La mitjana de l'Estat és d'un 1,8% de reducció de graduats.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ballester, L. (2006). «Modernització social i canvi educatiu a les Illes Balears. El nivell educatiu augmenta». A: March, M. (dir.) (2006). *Anuari de l'educació de les Illes Balears, 2006*. Palma. Fundació Guillem Cifre de Colonya, pàg. 446-468.

Buesa, M. (dir.) (2009). *La calidad de las universidades en España*. Madrid: Consejo Económico y Social de la Comunidad de Madrid.

CCU (2008). *Datos Básicos del Sistema Universitario Español. Curso 2008/2009*. Madrid: Consejo de Coordinación Universitaria, Secretaría de Estado de Universidades, Ministerio de Ciencia e Innovación.

CES (2003). La situación de las mujeres en la realidad *sociolaboral* española. Informe del CES 3/2003. Madrid, Consejo Económico y Social.

Cifre [et al.] (2006). Les competències genèriques i els titulats universitaris a les Illes Balears. Palma: Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica, UIB.

Kok, Wim (2004). *Facing the challenge. The Lisbon Strategy for growth and employment. Report from the High Level Group*. Distribució a: <http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html>.

MCI (2008). Estudio de la oferta, la demanda y la matrícula de nuevo ingreso en las universidades públicas y privadas. Curso 2004/2005 y 2007/2008. Madrid: Ministerio de Ciencia e Innovación.

OCDE (2008). *Education at a Glance 2008. OECD INDICATORS*. Distribució a: <www.oecd.org>.